

**BOSHLANG'ICH SINFLARDA OT SO'Z TURKUMINI
MUSTAHKAMLASHDA KOMPYUTER TEXNOLOGIYALARI
IMKONIYATLARI**

¹**Sayipova Ozoda Oybek qizi**

¹Samarqand davlat pedagogika instituti
Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim fakulteti
Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 4-kurs talabasi

Ilmiy rahbar: ²**Omonillayeva Maxfuza**

²“Boshlang'ich ta'lim” kafedrası o'qituvchisi

E-mail: mahfuzaomonullayeva@gmail.com

Annotatsiya: mazkur maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilariga ot so'z turkumini o'rgatish va uni mustahkamlash jarayonida kompyuter texnologiyalarining o'rnini va ularning didaktik imkoniyatlari atroflicha yoritiladi. Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari – interaktiv platformalar, multimedia ilovalari, ta'limiy dasturlar va elektron resurslardan foydalanish orqali dars samaradorligini oshirish, o'quvchilarda mavzuga nisbatan qiziqish uyg'otish, ularning mustaqil fikrlash va amaliy qo'llash ko'nikmalarini shakllantirish imkoniyatlari tahlil qilinadi. Shuningdek, maqolada Wordwall, LearningApps, PowerPoint kabi vositalar orqali darslarni tashkil etish usullari, ularning afzalliklari, pedagogik yondashuvlari hamda misollar orqali amaliy qo'llanilishi ochib berilgan.

Kalit so'zlar: boshlang'ich ta'lim, ona tili, ot so'z turkumi, kompyuter texnologiyalari, interaktiv metodlar, multimedia, elektron resurslar.

**ВОЗМОЖНОСТИ КОМПЬЮТЕРНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В
УКРЕПЛЕНИИ ИМЕННОГО СЛОВАРЯ В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ**

¹**Саипова Озода Ойбек кизи**

¹Самаркандский государственный педагогический институт

Факультет дошкольного и начального образования

Студент 4 курса начального образования

Научный руководитель: ²**Амониллаева Махфуза**

²Преподаватель кафедры «Начальное образование»

Электронная почта: mahfuzaomonullayeva@gmail.com

Аннотация: в данной статье всесторонне рассматривается роль компьютерных технологий и их дидактические возможности в обучении и закреплении словарного запаса имен существительных у учащихся начальной школы. Анализируются возможности повышения эффективности уроков, возникновения у учащихся интереса к предмету, развития у них самостоятельного мышления и навыков практического применения знаний за счет использования современных информационно-коммуникационных технологий — интерактивных платформ, мультимедийных приложений, образовательных программ, электронных ресурсов. В статье также описываются методы организации уроков с использованием таких инструментов, как Wordwall, LearningApps и PowerPoint, их преимущества, педагогические подходы и практическое применение на примерах.

Ключевые слова: начальное образование, родной язык, именная фразеология, компьютерные технологии, интерактивные методы, мультимедиа, электронные ресурсы.

POSSIBILITIES OF COMPUTER TECHNOLOGIES IN CONSOLIDATING NOUN WORDS IN PRIMARY GRADES

¹**Saipova Ozoda Oybek qizi**

¹Samarkand State Pedagogical Institute

Faculty of Preschool and Primary Education

4th year student of Primary Education

Scientific supervisor: ²**Omonillayeva Mahfuza**

²Teacher of the Department of "Primary Education"

E-mail: mahfuzaomonullayeva@gmail.com

Abstract: *this article comprehensively covers the role of computer technologies and their didactic capabilities in teaching and consolidating noun words to primary school students. The possibilities of increasing the effectiveness of the lesson, arousing interest in the subject in students, and forming their independent thinking and practical application skills are analyzed through the use of modern information and communication technologies - interactive platforms, multimedia applications, educational programs and electronic resources. The article also describes the methods of organizing lessons using tools such as Wordwall, Learning Apps, PowerPoint, their advantages, pedagogical approaches and practical application through examples.*

Keywords: *primary education, native language, noun phraseology, computer technologies, interactive methods, multimedia, electronic resources.*

Ma'lumki, hozirgi davrda ta'lim sohasida yuz berayotgan innovatsion o'zgarishlar, xususan, **axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining (AKT)** keng joriy etilishi ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Boshlang'ich ta'lim bosqichi esa ushbu o'zgarishlarning eng muhim va sezgir bosqichi hisoblanadi, chunki aynan shu davrda o'quvchilarda til va nutqga oid

asosiy bilimlar, ko'nikmalar shakllanadi. Ayniqsa, **grammatik bilimlarni, xususan, ot so'z turkumini o'rgatish** jarayonida AKT vositalaridan foydalanish ta'lim mazmunini yanada boyitadi, dars jarayonini qiziqarli va jonli tarzda olib borish imkonini beradi.¹

Multimediali vositalar, interaktiv platformalar, ta'limiy dasturlar orqali darslarni tashkil etish o'quvchilarda mustaqil fikrlash, eslab qolish, mantiqiy tahlil qilish va amaliy qo'llash kabi muhim kompetensiyalarni shakllantiradi. Shuningdek, bu vositalar yordamida dars materiallari osonroq, tezroq va samaraliroq o'zlashtiriladi. Boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan ishlashda darslarni **vizual, audio va interaktiv materiallar asosida tashkil etish**, ularning individual qobiliyatlarini ochishga va har bir bolaning faolligini oshirishga xizmat qiladi. Shu jihatdan, boshlang'ich ta'limda ot so'z turkumini o'rgatishda zamonaviy texnologiyalarning roli nihoyatda muhimdir.

Boshlang'ich sinflarda ona tili fanining asosiy maqsadlaridan biri — o'quvchilarda so'z turkumlari haqida dastlabki tasavvurlarni shakllantirish, ularning til birliklarini ongli ravishda farqlay olish qobiliyatini rivojlantirishdir. Bu jarayonda **ot so'z turkumi** alohida o'rin tutadi. Chunki otlar - til tizimining asosiy qismlaridan biri bo'lib, atrofimizdagi barcha **predmet, hodisa, shaxs va tushunchalarni** ifodalash vazifasini bajaradi. Ular grammatik jihatdan ham, semantik jihatdan ham tilda eng ko'p qo'llaniladigan va boshqa so'z turkumlari bilan uzviy bog'langan birliklardir.

¹ Egamberdiyeva M. T. Boshlang'ich ta'limda zamonaviy o'qitish texnologiyalari. — Samarqand: SamDU, 2021.

Ot soʻz turkumini oʻrganish orqali oʻquvchilar **“kim?”** va **“nima?”** kabi savollarga javob bera oladigan soʻzlarni aniqlash, ularni boshqa soʻz turkumlaridan ajrata olish, ularning **lingvistik belgilari, gapdagi vazifasi** haqida bilimga ega boʻladilar. Bu esa oʻz navbatida ularning **til va nutq malakalarini rivojlantiradi**, oʻz fikrini aniq, toʻgʻri va mantiqan bayon qilishga oʻrgatadi. Shuningdek, otlar mavzusi boshqa grammatik mavzular, masalan, son, egalik qoʻshimchalari, koʻplik, otlarning gap boʻlaklaridagi roli kabi tushunchalarni oʻzlashtirish uchun ham **asosiy tayanch** hisoblanadi. Demak, ot soʻz turkumini oʻrgatish faqat lugʻaviy boylikni oshirish emas, balki **tilshunoslik asoslarini bosqichma-bosqich oʻzlashtirishning muhim bosqichi** sifatida ham qaraladi.²

Zamonaviy taʼlim jarayonida kompyuter texnologiyalarining oʻrni tobora ortib bormoqda. Ayniqsa, boshlangʻich taʼlimda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish darslarni yanada qiziqarli, tushunarli va samarali tashkil etishga xizmat qilmoqda. Grammatika, xususan, ot soʻz turkumini oʻrganish jarayonida AKT vositalari yordamida oʻquvchilarning mavzuga boʻlgan qiziqishini uygʻotish, bilimlarni ongli oʻzlashtirish va mustahkamlash imkoniyati yaratiladi. Avvalo, kompyuter texnologiyalari orqali darsda vizual (koʻrish), eshitish va interaktiv usullar uygʻunlashadi. Oʻquvchilar mavzuga oid slaydlar, animatsiyalar, videoroliklar yordamida mavzuni koʻz bilan koʻrib, quloq bilan eshitib qabul qiladilar. Bu esa bilimni bir yoʻnalishda emas, balki koʻp sezgi aʼzolari orqali

² Komilov A. Raqamli taʼlim metodikasi. – Andijon, 2022.

singdirishga yordam beradi. Shunday qilib, bolalar mavzuni eslab qolishda ko'proq imkoniyatga ega bo'ladilar.³

Interaktiv topshiriqlar darsni jonlantiradi. O'quvchi endi faqat tinglovchi emas, balki faol ishtirokchiga aylanadi. U slayddagi topshiriqlarni bajaradi, testlarga javob beradi, interaktiv o'yinlarda qatnashadi. Bunday faoliyatlar bolalarning darsga bo'lgan munosabatini ijobiy tomonga o'zgartiradi va o'zlashtirish darajasini oshiradi. Bundan tashqari, o'quvchilarning e'tiborini jalb etish va ularni rag'batlantirishda kompyuter texnologiyalariga asoslangan o'yinlar, testlar, viktorinalar muhim ahamiyat kasb etadi. Masalan, **Quizizz**, **Kahoot**, **Wordwall** kabi interaktiv platformalarda tuzilgan topshiriqlar orqali dars jarayonini o'yin shaklida tashkil qilish mumkin. Bu esa bolalarda raqobat, qiziqish va faol ishtirok tuyg'usini kuchaytiradi. Shuningdek, kompyuter texnologiyalaridan foydalanish fanlararo integratsiya uchun ham qulaylik yaratadi. Masalan, ot so'z turkumini o'rganishda atrof-muhit, matematika, texnologiya fanlari bilan bog'liq materiallardan foydalanish mumkin. Bu orqali bolalar grammatik bilimlarni hayotiy misollar orqali o'zlashtiradilar va boshqa fanlarda ham bilimlarini mustahkamlash imkoniga ega bo'ladilar. Bundan tashqari darslarda interaktiv vositalar va platformalardan samarali foydalanish dars samaradorligini oshiradi. Bularning bir nechtasini ko'rib o'tishimiz mumkin:

- Wordwall – ot so'z turkumiga oid test, juftlashtirish, tartiblash kabi topshiriqlar yaratish;
- LearningApps – to'ldirish, guruhlash, interaktiv o'yinlar;

³ Tursunov T., Sattorova G. Ona tili va o'qish savodxonligi metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2022.

- PowerPoint – mavzuni tushuntirish va mustahkamlash uchun slaydlar;
- Quizizz, Kahoot – real vaqtli viktorinalar orqali bilimlarni sinash.

Boshlang'ich ta'limda ona tili darslarini zamonaviy kompyuter texnologiyalari asosida tashkil etish, ayniqsa grammatik mavzularni o'rgatishda, ta'lim samaradorligini oshiruvchi muhim omil hisoblanadi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari o'quvchilarning tilga oid bilimlarini chuqurroq va ongli tarzda o'zlashtirishiga, mustaqil ishlash ko'nikmalarini shakllantirishiga hamda mantiqiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga zamin yaratadi. Xususan, ot so'z turkumini o'rgatish va mustahkamlashda interaktiv platformalar, multimediali vositalar, elektron resurslar va interfaol mashg'ulotlar asosida tashkil etilgan darslar o'quvchilar faolligini oshiradi⁴, ularni dars jarayonining faol ishtirokchisiga aylantiradi. Shu bilan birga, bolalarda darsga bo'lgan qiziqish kuchayadi, ular mavzuni o'zlashtirishga ko'proq intilishadi. Kompyuter texnologiyalari yordamida yaratilgan vizual, audio va o'yin ko'rinishidagi topshiriqlar o'quvchilarning yoshi va psixologik xususiyatlariga mos kelib, ularni o'rganishga rag'batlantiradi. Shunday qilib, boshlang'ich ta'limda ona tili darslariga innovatsion yondashuvni tatbiq etish, xususan, ot so'z turkumini kompyuter texnologiyalari asosida o'rgatish orqali o'quvchilarning bilim darajasi, ijodkorligi, mustaqil fikrlashi va nutq madaniyati sezilarli darajada rivojlanadi. Bu

⁴ Ernazarova L., Aliyeva M. Boshlang'ich sinf ona tili darslarini interfaol usullarda tashkil etish(maqola). Ilm-fan xabarnomasi. 2025, mart.

esa uzluksiz ta'lim tizimining keyingi bosqichlarida muvaffaqiyatli ta'lim olish uchun mustahkam poydevor yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Tursunov T., Sattorova G. Ona tili va o'qish savodxonligi metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2022.
2. Egamberdiyeva M. T. Boshlang'ich ta'limda zamonaviy o'qitish texnologiyalari. – Samarqand: SamDU, 2021.
3. Komilov A. Raqamli ta'lim metodikasi. – Andijon, 2022.
4. Ernazarova L., Aliyeva M. Boshlang'ich sinf ona tili darslarini interfaol usullarda tashkil etish(maqola). Ilm-fan xabarnomasi. 2025, mart.